

ტურისტული საწარმო და მისი ფუნქციონირების ნორმატიული რეგულირება, როგორც ტურიზმის განვითარების მნიშვნელოვანი წინაპირობა

ტურიზმის განვითარება და მისი სოციალურ-ეკონომიკური მნიშვნელობა დღითი დღე იზრდება. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია ტურისტულ საწარმოთა არსებობა და მით უმეტეს, მათი ფუნქციონირების ნორმატიულ ჩარჩოებში მოქცევა. ტურიზმი დარგთაშორისი კომპლექსია და მას ბიზნესის თავისებურებები ახასიათებს. ტურიზმს დიდი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნისა და რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისათვის.

ნარგიზ ვალაშვილი
ბიზნესის მართვის დოქტორი

ჩვენს ქვეყანაში ტურისტული ბაზრის გაფართოებისა და განვითარებისთვის განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს სახელმწიფოს მარეგულირებელი როლის გაძლიერებას. კერძოდ, საქართველოს ტურიზმის სფეროში და მის თანმდევ დარგებში არსებული საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფას ევროპულთან დაახლოებისა და ჰარმონიზაციის თვალსაზრისით. ასევე, ტურიზმსა და საკურორტო მეურნეობაში უცხოური და ადგილობრივი ინვესტიციების მოსაზიდად მიმზიდველი და ხელსაყრელი საგადასახადო ბაზის შექმნას.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით საკანონმდებლო ნორმატიული ბაზა არსებობს, რომელთაგან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია:

- „**სოფლიო ტურისტული ორგანიზაციის ტურიზმის ქარტიისა და ტურისტის კოდექსის აღიარების შესახებ**“ საქართველოს პარლამენტის დადგენილება №406 27/01/1994;

- „**საქართველოში ტურისტული და საკურორტო საქმიანობის ნებაყოფლობითი ლიცენზირების დებულების დამტკიცების შესახებ**“ აღმასრულებელი ხელისუფლების სხვა სახელმწიფო უწყების ხელმძღვანელის ბრძანება და ეროვნული კომისიის დადგენილება №2-ს 28/01/1999;

- **თავისუფალი ტურისტული ზონების განვითარების ხელშეწყობის შესახებ** საქართველოს კანონი №3754-II ს 26/10/2010 ;

- **თავისუფალი ტურისტული ზონების განვითარების ხელშეწყობის კომისიის შემადგენლობისა და დებულების დამტკიცების შესახებ** საქართველოს მთავრობის დადგენილება №340 03/11/2010;

- **ქობულეთის, ანაკლიის, განმუხურისა და საქართველოს სხვა ტერიტორიებზე არსებული თავისუფალი ტურისტული ზონების კოორდინატების განსაზღვრის შესახებ** საქართველოს მთავრობის დადგენილება №309 27/07/2012;

- „**პირისათვის ტურისტული საწარმოს სტატუსის მინიჭების, ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესის დამტკიცების შესახებ** საქართველოს მთავრობის №413 03/10/2012 დადგენილება;

ცხადია, ამ აქტებს გააჩნიათ მარეგულირებელი დატვირთვა, თუმცა პირველ რიგში, საინტერესოა ის ნორმატიული აქტები, რომლებიც იძლევა ტურისტული

ზონის მეწარმე სუბიექტის, ტურისტული საწარმოს და ა.შ. განმარტებებს:

ტურისტული საწარმოს განმარტება მოცემულია საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 3 ოქტომბრის №413 დადგენილებაში „პირისათვის ტურისტული საწარმოს სტატუსის მინიჭების, ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესის დამტკიცების შესახებ“, რომლის თანახმად, „ტურისტული საწარმო არის იურიდიული პირი, რომელიც აშენებს სასტუმროს, ახორციელებს სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის სხვა პირისათვის მიწოდებას მათი იჯარით უკან მიღების მიზნით“. ამ მუხლის შესაბამისად, მან უნდა უზრუნველყოს შენობის, როგორც სასტუმროს, ფუნქციონირება და უნდა დააკმაყოფილოს ტურისტული საწარმოსათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნები.

აღსანიშნავია ის, რომ ამ მუხლის თანახმად, იჯარად ითვლება ტურისტული საწარმოსგან სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის შეძენა და ამავე საწარმოსთვის შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე ფასიან სარგებლობაში გადაცემა გამოსყიდვის უფლებით, ან უამისოდ;

ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტი განმარტებულია საქართველოს საგადასახადო კოდექსში, კერძოდ, 37-ე მუხლის თანახმად, ეს არის პირი, ან მეწარმე იურიდიული პირი, ასევე მეწარმე ფიზიკური პირიც და აქ მთავარი არის იმაში მდგომარეობა, რომ მათ საკუთრებას უნდა წარმოადგენდეს თავისუფალ ტურისტულ ზონაში (მაგ ქობულეთის, ანაკლიის, განმუხურის ტურისტული ზონების) მიწის ნაკვეთი მშენებარე/აშენებული საშუალო/მაღალი კლასის სასტუმრო, რომლის მშენებლობისთვის დახარჯულია, ან დახარჯული იქნება 1 000 000 ლარი მაინც. გარდა სასტუმროს ჩვეულებრივი საქმიანობისა, სხვა საქმიანობის განხორციელების უფლება ამ პირს – ინვესტორს არა აქვს.

ტურისტული საწარმოს საქმიანობისა და ფუნქციონ-

ირების საკითხებს, სტატუსს, შემოსავლების სამსახური აწესრიგებს. ტურისტული საწარმოს სტატუსს ის კონკრეტული ობიექტის (სასტუმროს) მიხედვით ანიჭებს. შემოსავლების სამსახურს უფლება აქვს ტურისტული საწარმოსგან მოითხოვოს ისეთი უზრუნველყოფის საშუალებების წარდგენა, რომელთა ღირებულება არ აღემატება მიწოდებული აქტივების საკომპენსაციო თანხის 18 პროცენტს.

მნიშვნელოვანია ის, რომ საქართველოს მთავრობის მიერ 2012 წლის 4 ოქტომბერს განისაზღვრა ტურისტული საწარმოს სტატუსის მინიჭების, ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესი, რომელიც თავისთავად განსაზღვრავს სტატუსის მინიჭების პირობებს, ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესს და შენობის მთლიანი ფართობიდან სასტუმრო ნომრებად გამოსაყენებელი მინიმალური ფართობის ოდენობას ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების მიხედვით. მათ მიმართ სხვა და სხვა მოთხოვნებს ადგენს საქართველოს მთავრობა, ხოლო ტურისტულ საწარმოთა რეესტრს აწარმოებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახური.

აღნიშნულ წესში განმარტებულია, თუ რა ითვლება იჯარად, შენობად, სასტუმრო ნომრად და სასტუმრო აქტივებად. ის საკითხები, რაც ნორმატიული აქტებით რეგულირდება, არ შეიძლება მრავალმხრივი ინტერპრეტაციის მატარებელი იყოს, ამიტომაც ეს წესი ზუსტად განმარტავს თითოეულის მნიშვნელობას, რაც გარკვეულწილად სცემს პასუხს ამ საკითხებთან დაკავშირებულ ყველა შესაძლო კითხვას.

ტურისტული საწარმოს სტატუსის მინიჭება განისაზღვრება კონკრეტული ობიექტის (სასტუმროს) მიხედვით, რომელიც სამშენებლო დოკუმენტის პროექტით გათვალისწინებულია სასტუმროდ. სასტუმროს ექსპლუატაციაში მიღებამდე მან განცხადებით უნდა მიმართოს შემოსავლების სამსახურს სტატუსის მინიჭების მიზნით. აღნიშნული განცხადება უნდა შეიცავდეს: საფირმო სახელწოდებას, პირის სარეგისტრაციო მონაცემებს (საიდენტიფიკაციო კოდი, დასახელება, მისამართი), საკმიანობის მოკლე აღწერას. ასევე განცხადებას თან უნდა ერთვოდეს მშენებლობის ნებართვა, მიწის საკუთრების/სარგებლობის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტი და იმ ტერიტორიის საკადასტრო რუკა, სადაც მიმდინარეობს მშენებლობა და სამშენებლო დოკუმენტის პროექტი. შემოსავლების სამსახური 10 სამუშაო დღის ვადაში მიიღებს გადაწყვეტილებას პირისათვის ტურისტული საწარმოს სტატუსის მინიჭების, ან მინიჭებაზე უარის თქმის თაობაზე. ტურისტული საწარმოს სტატუსის მინიჭებასთან ერთად შემოსავლების სამსახურს შეუძლია მოითხოვოს ისეთი უზრუნველყოფის საშუალებები, როგორიცაა: საბანკო გარანტია, საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული პირების მიერ გაცემული დაზღვევის პოლისი და ქონების გირავნობით/იპოთეკით დატვირთვა, რომლის ღირებულების შეფასება ხორციელდება საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 5 სექტემბრის №360 დადგენილებით განსაზღვრული საწარმოებისთვის აუდიტორულ ფინანსური ანგარიშგების განმარტებული ან/და ანექსპერტო და აუდიტორული დასკვნების გამცემ პირთა და სახელმწიფო საწარმოთა ნუსხიდან ერთ-ერთი პირის მიერ. შემოსავლების სამსახურისთვის ქონების ღირებულების შეფასების შესახებ დასკვნის წარდგენის

ვალდებულება ეკისრება ტურისტულ საწარმოს.

ასევე აღსანიშნავია ისიც, რომ ტურისტული საწარმოს სტატუსის მქონე პირებს, თავის მხრივ, მნიშვნელოვანი ვალდებულებები გააჩნიათ, კერძოდ, მათ უნდა უზრუნველყონ, შენობის (სასტუმროს) ექსპლუატაციაში მიღებიდან არა უმეტეს 10 კალენდარული წლის განმავლობაში სასტუმროს ფუნქციონირებისათვის მოწვეული პირების დღგ-ით დასაბეგრი დეკლარირებული შემოსავალი ჯამურად (გარდა დღგ-ისაგან გათავისუფლებული ოპერაციებისა) არ იყოს ამავე სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის მიწოდების შედეგად საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტით განსაზღვრული დღგ-ით დასაბეგრ საკომპენსაციო თანხაზე ნაკლები. ამ მუხლის თანახმად კი განსაზღვრულია, რომ „ჩათვლის უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებულია: ტურისტული საწარმოს მიერ სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის სხვა პირისათვის მიწოდება მისი იჯარით უკან მიღების მიზნით. თუ ტურისტული საწარმო სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის სხვა პირისათვის მიწოდებიდან 2 წლის განმავლობაში იჯარით უკან მიიღებს ამავე აქტივებს, ოპერაცია ასევე თავისუფლდება ჩათვლის უფლებით და ტურისტულ საწარმოს უფლება აქვს, წარადგინოს მიწოდების შესაბამისი პერიოდის შესწორებული დეკლარაცია“ (12.06.2012. N6446);

„პირისათვის ტურისტული საწარმოს სტატუსის მინიჭების, ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესის“ მე-3 მუხლის „ბ“ პუნქტის თანახმად, ტურისტული საწარმოს სტატუსის მქონე პირი ასევე ვალდებულია: „შენობის მთლიანი ფართობის არანაკლებ 30 პროცენტი გამიზნული ჰქონდეს სასტუმრო ნომრად/აპარტამენტად, რომლის არა უმეტეს 20 პროცენტი შესაძლებელია შემძენთა მიერ გამოყენებული იყოს მუდმივ საცხოვრებლად. ამ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული პირობა ვრცელდება ყველა ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ტერიტორიაზე“.

ტურისტული საწარმოს სტატუსის გაუქმება იმ შემთხვევაში ხდება, როცა საქართველოს საგადასახადო კოდექსისა და საქართველოს მთავრობის დადგენილებით გათვალისწინებული საკმიანობის პირობები ირღვევა, ან კიდევ, ტურისტული საწარმოს ინიციატივით, თუ რა თქმა უნდა, მისი შენობის (სასტუმროს) ექსპლუატაციაში მიღებიდან არა უმეტეს 10 კალენდარული წლის განმავლობაში კონკრეტული ობიექტიდან დღგ-ით დასაბეგრი დეკლარირებული შემოსავალი ჯამურად (გარდა დღგ-ისაგან გათავისუფლებული ოპერაციებისა) არის ამავე სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის მიწოდების შედეგად საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის, ანუ ჩათვლის უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებული დასაბეგრ საკომპენსაციო თანხაზე ნაკლები. ტურისტული საწარმოს სტატუსის გაუქმების შესახებ საგადასახადო ორგანოს უფროსი გამოსცემს შესაბამის ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს.

ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობის ერთ-ერთი გამოხატულებაა ისიც, რომ საგადასახადო კოდექსით გარკვეული შეღავათები დაწესებული. მაგალითად, 2026 წლის 1 იანვრამდე ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ სასტუმრო მომსახურების გაწევით მიღებული მოგება და ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ მიღებული მიწის ნაკვეთის ღირებუ-

ლება თავისუფლდება მოგების გადასახადისაგან. ასევე, 2026 წლის 1 იანვრამდე ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის სასტუმრო მომსახურებასთან დაკავშირებული ქონება თავისუფლდება ქონების გადასახადისაგან. კოდექსის გარდამავალი დებულებების მიხედვით ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ ინვესტიციის ფარგლებში აშენებული სასტუმროს გასხვისების შემთხვევაში ახალ მესაკუთრეზე ასევე ვრცელდება ეს შეღავათი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ახალი მესაკუთრე აღარ უზრუნველყოფს სასტუმროს ფუნქციონირებას. თუმცა უნდა შევნიშნოთ, რომ იმ შემთხვევაში, როდესაც ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტი არ უზრუნველყოფს სასტუმროს ფუნქციონირებას, ამ შეღავათის გაუქმების შესახებ (ირიბად) გათვალისწინებულია საგადასახადო კოდექსის 309-ე მუხლის მე-18 ნაწილით, რომლის თანახმად, 2026 წლის 1 იანვრამდე ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ სასტუმრო მომსახურების გაწევით მიღებული მოგება, აგრეთვე, ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ მიღებული მიწის ნაკვეთის (ნაკვეთების) ღირებულება და გარდამავალი დებულებების მე-17 ნაწილით „დადგენილი შეღავათები არ მოქმედებს, თუ ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტი ან ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ ინვესტიციის ფარგლებში აშენებული სასტუმროს გასხვისების შემთხვევაში ახალი მესაკუთრე აღარ უზრუნველყოფს სასტუმროს ფუნქციონირებას“. ეს ნორმა ძალაშია 2010 წლის 31 დეკემბრიდან.

ასევე, საგადასახადო კოდექსით, დამატებული ღირებულების გადასახადში გათვალისწინებულია შეღავათები, კერძოდ: ჩათვლის უფლების გარეშე დღგ-ისგან გათავისუფლებულია ტუროპერატორების მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე ტურისტულ ობიექტებში უცხოელი ტურისტების ორგანიზებული შემოყვანა და მათთვის საქართველოს ტერიტორიაზე ტურისტული მომსახურების პაკეტის მიწოდება.

ჩვენი აზრით, ასეთი მიდგომა არსებითად შეუწყობს

ხელს ტურისტულ საწარმოთა, და შესაბამისად, ტურიზმის განვითარებას საქართველოში, რაც ქვეყნის ეკონომიკური წინსვლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წინაპირობაა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი;
2. „მსოფლიო ტურისტული ორგანიზაციის ტურიზმის ქარტიისა და ტურისტის კოდექსის აღიარების შესახებ“ საქართველოს პარლამენტის დადგენილება №406 27/01/1994;
3. „საქართველოში ტურისტული და საკურორტო საქმიანობის ნებაყოფლობითი ლიცენზირების დებულების დამტკიცების შესახებ“ აღმასრულებელი ხელისუფლების სხვა სახელმწიფო უწყების ხელმძღვანელის ბრძანება და ეროვნული კომისიის დადგენილება №2-ს28/01/1999;
4. თავისუფალი ტურისტული ზონების განვითარების ხელშეწყობის შესახებ საქართველოს კანონი №3754-II ს 26/10/2010;
5. თავისუფალი ტურისტული ზონების განვითარების ხელშეწყობის კომისიის შემადგენლობისა და დებულების დამტკიცების შესახებ საქართველოს მთავრობის დადგენილება №340 03/11/2010;
6. „ქობულეთის, ანაკლიის, განმუხურისა და საქართველოს სხვა ტერიტორიებზე არსებული თავისუფალი ტურისტული ზონების კოორდინატების განსაზღვრის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის დადგენილება №309 27/07/2012;
7. „პირისათვის ტურისტული საწარმოს სტატუსის მინიჭების, ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №413 03/10/2012 დადგენილება;

ANOTACION

TOURISTIC INDUSTRY AND ITS NORMATIVE REGULATION AS A NECESSITY OF TOURISM DEVELOPMENT

Nargiz Phalavandishvili
Doctor of business management

Tourism Development and it's social and economic importance is growing every day, therefore Touristic company existence is important as well as its activity framings under the legislative norms.

For touristic market growth and development it's necessary to strengthen the State's regulating functions, mainly the legislative system developments to make it closer to the European ones as well as creating effective Tax legislation to attract foreign and local investments.

The article concerns the abovementioned issues. It gives the main legislative acts regulating the touristic company activities nowadays. The article is about existing tax exemptions also according to the current Tax Code, which is important for tourism development and investment attractions.